

Bir önceki yazımda girişini yaptığım “Kuran’da kadın ve erkek: Nisa, rical, ünsa, zeker, imraat, emerae ve Kuran’da eril-dişil gramer yapısı kullanımı” konusunu incelemeye devam ediyorum.

Bu yazıda “zevc” kavramını incelemeye çalışacağım.

[İlk yazı için link](#)

Kuran’a göre kadın erkek eşit midir? Kuran kadınları erkeklerden daha aşağıda mı görür? Kuran’da erkek ve kadının şahitliği farklı mıdır? Kuran’da hitap erkeklere mi? Kuran kadına boşanma hakkı tanımaz mı? Miras paylaşımında kadınlara haksızlık mı yapılmış? Kuran neden peygamberin eşlerinden bahsediyor?

Uzun bir çalışmanın bir parçası olan bu çalışmanın amacı, yukarıda yer alan ve benzeri sorulara doğrudan cevap aramak değildir. Düşüncem odur ki, yukarıdaki sorular Kuran’daki bazı kavramların yanlış anlamlandırılmasından dolayı oluşmuştur. Konuyu etraflıca incelemeyi başarırsam; ortaya çıkacak yeni sorular yukarıdaki soruların boyutunu değiştirecek, yepyeni ve taze sorulara evrilecektir.

Bu yazı, çalışma notlarımdan oluşmaktadır ve içerisinde hatalar barındırabilir.

“Zevc” konusunu anlamaya ihtiyaç duyduğunuz zaman bu notlar işinize yarayacaktır. Bir bütün halinde ayetleri tefsir etmek gibi bir iddiam yok. Ben de yazarken bir yandan öğreniyorum.

Kur’an çalışanlarına faydalı olması umuduyla...

ZEVC KAVRAMININ KUR’AN’DA KULLANILIŞININ İNCELEMESİ

İçerisinde “zevc” kelimesi geçen ayetler: [Tümü için link](#)

Aradığınız kelime **زَوْج** kök harflerinden türemiştir. Aynı Kökten türeyen **81** adet kelime bulunmaktadır.

Kelimelerin Kur'an'da geçtiği ayetler aşağıda sıralanmıştır.

ZVC: İster benzer ister zıt olsun; başka biriyle beraber olan her şeye de “zevc” denir. (R.El Isfahani-Müfredat)

Kuran çevirilerinde ve tefsirlerinde “karısı/kocasısı” anlamı vermenin uymadığı diğer tüm ayetlerde zevc kavramına “çift, denk, tür, sınıf, yandaş, benzeri” gibi anlamlar verilmiştir. (Örnek: Vakıa 7, Tekvir 7, Şuara 7, Lokman 10) Ancak eğer ayetlerde insandan bahsediliyorsa, burada geçen “zevc” in insanın karısı/kocasısı olduğu konusunda bir ittifak vardır.

Bu çalışmadan ben insan söz konusu olduğunda “Zevc” kelimesine bugüne kadar verilmiş olan anlamının yanlış olabileceğine dair izleri bu yazı boyunca arayacağım. Ve bu yazıya gelebilecek itirazları biliyorum. Kuran’ı gerçekten Kuran’la anlamaya gayret gösteren Kur’an çalışırının yapacağı tüm eleştirileri “birlikte yol yürümek” olarak ele alırım. Fakat; “sen sözlüklerden anlam seçiyorsun; ıstılahi anlam bunlar değişmez; tahrif yapıyorsun, ilmi değeri yok, sen alim misin” diyeceklerle anlaşılamayacağız. Çünkü böyle diyenlerin savunması esasında *“sözlüklerden şimdiye kadar seçilmiş olan anlamlar doğrudur, asla tartışılmaz”* demekten öte bir şey değil.

Kısaca “ıstılahi anlam” ne ona bakalım:

terkiplerdir. Bir kelimenin ıstılah kabul edilebilmesi için onun anlamı üzerinde ilgili bulunduğu ilim ve sanat mensuplarının ittifak etmesi gerekir. Meselâ “güven içinde bulunmak” anlamındaki **emn** kökünden türeyen “îman” “Peygamberlerin Allah’tan alıp din adına tebliğ ettikleri kesinlik kazanmış hususları tasdik etme” mânasında kullanıldığında ıstılah dönüştür. ıstılah kelimesine terim anlamıyla erken dönemlerden itibaren rastlanır. Bilindiği kadarıyla kelime ilk defa Müberred’in (ö. 286/900) *el-Muhteḍab* adlı eserinde geçmiş, daha sonra Ebû Bekir el-Hârizmî, İbn Cinnî ve İbn Fâris eserlerinde ıstıhlara yer vermişlerdir. Arapça’da ıstılah ile eş anlamlı olan mustalah kelimesi ilk defa VI. (XII.) yüzyılda kullanılmaya başlanmıştır. Türkçe’de ıstılah karşılığı olan terim Latince “sınır, son” anlamındaki **terminus**tan Fransızca’ya geçen **terme** kelimesinden gelmekte ve belirli bir grup insan arasında kullanılan sınırlı bir anlama işaret etmektedir.

TDV Ansiklopedisi “ıstılahi Anlam”

ıstılahi anlam konusuna “CENNET kavramı üzerinden bir kaç eleştiri getirmek istiyorum: Tüm kaynaklarda, cennet kelimesinin **cenn** kökünden (örtmek, gizli olmak) türeyen bir isim olduğu, bitki ve ağaçları ile toprağı örten bahçe anlamında kullanıldığı kabul edilir. Fakat bazı ayetlerde (ahireti ilgilendiren ayetlerde) bu esas anlam değil “ıstılahi manası” devreye girer (Âhiret hayatında müminlerin ebedî saadet yurdu olan yer)

Hangisiyle beraber olacak?

Sual: Cennette herkes eşi ile beraber olmayacak mıdır? Bir de iki evlenen kadının durumu nasıl olacak? İlk kocasını veya ikinci kocasını daha çok seviyorsa, kadına tercih hakkı yok mudur?

“dinimizislam” isimli web sitesinden. Kuran’da bu ve buna benzer üretilecek binlerce soruya cevap olacak en ufak bir ayrıntı dahi göremezsiniz. Biliyor olduğunu sandığınız kavramları Kuran’dan tekrar incelemeye hazır mısınız?

Peki nasıllığını bilmediğimiz “o yer”in adı gerçekten “cennet” mi? Yoksa Kur’an bize bir işaret,

bir sembol mü verdi? Benim iddiam o ki, biz “ıstılahi anlam” diyerek; Kuran’ın kelime seçimi üzerine düşünmeyi unutuyoruz ve “cennet” sanki bir mekanın adıymış gibi algılamaya başlıyoruz. Sonra da diğer konuları bunun üzerine bina ediyoruz.

Şimdi içerisinde “zevc” geçen ayetlere notlar düşmeye başlayabiliriz.

2:25

Ayetin Arapça transkripti: **Ve beşşirillezîne âmenû ve amilûs sâlihâti enne lehum cennâtin tecrî min tahtihel enhâr(enhâru), kullemâ ruzikû minhâ min semeretin rızkan kâlû hâzellezî ruzıknâ min kabl(kablu) ve utû bihî muteşâbihâ(muteşâbihan), ve lehum fîhâ ezvâcun mutahharatun ve hum fîhâ hâlidûn(hâlidûne).**

Geleneksel/kabul edilmiş meal: İnanan ve iyi işleri yapanlara da müjde ver: Altından ırmaklar akan CENNET onlar içindir. Kendilerine hangi üründen sunulsa: “Bu bize daha önce de sunulmuştu.” derler; ama onlara onun bir benzeri verilir. Orada kusursuz hale getirilmiş eşleri (EZVACUN) de olur ve ölümsüz olarak kalırlar

Cenneti Türkçe’ye “bahçe” olarak çevirebiliriz. Zaten Arapça anlamı “bahçe” demek. Bu şekilde kullanımlar Kuran’da var. (El-Cennet şeklinde belirlilik takısı almayanlar “bahçe” olarak çevriliyor) Ancak “bahçe” desek veya daha doğru bir karşılık bulsak da ifadenin “sembolik” olduğu akıldan çıkarılmamalı. (Türkçe de “el”, “the” gibi belirlilik ön takıları olmadığı için bu takıyı alanları şöyle çevirebiliriz: “Kastedilen bahçe”. Bu bahçenin altından ırmaklar akıyor. Bu ifadelerin “sembolik” olduğu aşîkar.

Ayetle ilgili notum ise : “Zevc” herkes için söz konusu. “Birden fazla evliyse hangisi ile evlenecek” vb. sorular insan üretmesi. Gelin, zevc kelimesine “eş/karı/koca” anlamı yüklemekten aşama aşama, ayetleri okuyarak tekrar düşünmeyi deneyelim.... Elimizdeki kesin bilgi şu: “Cennet” olarak sembolize edilen/kodlanan hakikatte “ZEVC” var.

2:35

Ve kulnâ yâ âdemuskun ente ve zevcukel cennete ve kulâ minhâ ragaden haysu şî'tumâ ve lâ takrabâ hâzihiş şecerete fe tekûnâ minez zâlimîn(zâlimîne).

Sonra “Ey Adem!” dedik “Sen ve eşin (zevcuke) cennete yerleşin, orada dilediğinizden serbestçe yiyin. Ancak şu ağaca yaklaşmayın, yoksa yaratılış gayesi dışına çıkmış olursunuz.”

Notum: Adem-Havva şartlaması yüzünden buradaki “zevc” kavramını koşullu anlıyoruz.Oysa Kuran “Havva” dan bahsetmez. 2:25’de iman edenlere bahçede (cennet) “zevc” vaadedilirken, bahçede (cennet) olan ademle birlikte zevc’in de olduğuna dikkat. Zevc ile bahçe’nin ilişkisi ne olabilir? Öte yandan cennette var olduğu iddia edilen “huri” kavramını Adem ile ilgili ayetlerde göremiyoruz. Bir diğer husus; Adem’de “zevciler” yok, “zevci” var.

Bakın devamında 2:36-37 ve 38’de nasıl ifadeler geçiyor?

Şeytansa oradan onların ayaklarını kaydırdı, onları bulundukları makamdan çıkarıverdi. Dedik ki: **Bazınız, bazınıza** düşman olarak inin buradan.Adem, Rabb’inden kelimeler aldı. Bunun üzerine onun tevbesini kabul etti. O, yönelişlere karşılık verendir, Rahim’dir.”Oradan **toplucu** (hepiniz/cemian) ininiz,” dedik, “Benden size bir yol gösterici geldiği zaman, o yol göstericiye uyanlar için artık bir korku yok ve onlar üzölmeyecekler.”

Ağaca yaklaşan ADEM VE ZEVCİ, devamındaki ayetlerde çoğul ifadelerle belirtiliyor. “Bazınız bazınıza” ; “hepiniz (cemian) ifadeleri “Adem ve Havva” anlayışını ciddi olarak sorgulamamız gerekiyor.

- rularak söylenir. Onun için karşılığında كُلْ kelimesi kullanılır. Bu nedenle بَعْضُهُ ve كُلُّهُ denir. بَعْضٌ kelimesinin çoğulu أَبْعَاضٌ dır. Allah buyurur ki: **بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ Bazınız diğer bazınıza düşman olarak** (2/Bakara 36); **وَكَذَلِكَ نُؤَلِّي بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا** Böylece biz, zalimlerin **bazısını bazısına destek yaparız** (6/En'âm 129); **وَيَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا** **bazınız bazınıza lânet okuyacaksınız** (29/Ankebût 25).
- (29/Ankebût 25).

“Bazı” kavramı

Peki zevc “karısı” değilse ne olabilir? Yol arkadaşı, birlikte hareket ettikleri kişiler olabilir mi?

2:102

Vettebeû mâ tetlûş şeyâtînu alâ mulki suleymân(suleymâne) ve mâ keferu suleymânü ve lâkinneş şeyâtîne keferû yuallimûnen nâses sihrâ, ve mâ unzile alel melekeyni bi bâbile hârûte ve mârût(mârûte), ve mâ yuallimâni min ehadin hattâ yekûlâ innemâ nahnu fitnetun fe lâ tekfur fe yeteallemûne minhumâ mâ yufferrikûne bihî beynel mer'i ve zevcih(zevcihî), ve mâ hum bi dârrîne bihî min ehadin illâ bi iznillâh(iznillâhi), ve yeteallemûne mâ yadurruhum ve lâ yenfeuhum ve lekad alimû le menişterâhu mâ lehu fîl âhireti min halâkın, ve le bi'se mâ şerev bihî enfusehum lev kânû ya'lemûn(ya'lemûne).

Ve onlar, Süleyman'ın mülkü (nübüvveti) hakkında şeytanların anlattıklarına uydular. Süleyman inkâr etmedi; ancak şeytanlar inkâr etti. Onlar, insanlara sihri ve Babil'deki iki meleğe Harut'a ve Marut'a indirileni öğretiyorlardı. Oysa o ikisi: 'Biz, yalnızca bir fitneyiz (sizin için bir sınavız veya ayartıcıyız), sakın inkâr etme' demedikçe hiç kimseye (bir şey)

öğretmezlerdi. Fakat onlardan **erkekle (mer'i) karısının (zevcihi)** arasını açan şeyi öğreniyorlardı. Oysa onunla Allah'ın izni olmadıkça hiç kimseye zarar veremezlerdi. Buna rağmen kendilerine zarar verecek ve yarar sağlamayacak şeyi öğreniyorlardı. Andolsun, bunu satın alanın, ahiretten hiç bir payı olmadığını bildiler; kendi nefislerini karşılığında sattıkları şey ne kötü; bir bilselerdi.

EK KAVRAM: MeRaE (Mim Ra Elif) م ر أ

Notum: 101-102 ve 103 'ü birlikte okuduğumuzda "sihir ile eşlerin arasını ayırma" eyleminin konu bütünlüğünde bir yeri olmadığını görüyoruz. Tam tersi ayetin odaklandığı tüm sonuçlar toplumsal.

Ayette "erkek ve karısı" olarak çevrilen kısımda, erkek demek için neden "mer'i" seçilmiş. Siz de Kuran okurken bir kenara not alın. Çevirilerde tutarsızlık göreceksiniz. Orada daha sonra inceleyeceğim kavramlardan olan "zeker" kelimesi de yazsaydı da erkek ve karısı diye çevireceklerdi; "rical" yazsaydı da.... Fark ne?

Ayette geçen " **mer'i ve zevcihi**" ifadesi "karısı ve kocası" olarak çevriliyor. " **MeRaE** " kavramı Kuran'da eril ve dişil formlarda kullanılıyor. Allah kişi (el-mer'i) ile onun kalbi arasına girer ve siz mutlaka onun huzurunda toplanacaksınız. (Enfal-24,Eril Kullanım) .. karım (imraeti) kısır olduğu, ben de ihtiyarlığın son sınırına vardığım halde...(Meryem 8, Dişil kullanım) Özellikle Meryem 8'de "karım kısır" derken neden "zevc" kullanılmıyor da imraat kullanılıyor.Kavramların arasındaki farkların gözetilmeden anlamlandırıldığına dair bol bol örnek göreceğiz. (2:228'deki bu'ûletuhunne -ba'l" kavramı da "kocası" diye çevriliyor.)

EK KAVRAM: Ba'l (Be-Ayn-Lam) ب ع ل

Bir Kuran çalışmasının 2:102 ayetine dair alternatif çeviri çalışması ve notları, bu notlarda bir çok kavrama alıştığımızın dışında anlamlar verildiğini göreceksiniz.

Onlar (2:101 kitap ulaşmışlar,yazılı ana-yasaları olanlar) Süleyman'ın (barış önderinin) mülkü (yönetimi, nübüvvet misyonu) hakkında şeytanların (ard niyet taşıyan kimselerin, vahye başkaldıran görevlilerin) tilavet ettiği - okuduğu, anlattığı - şeylere tâbî oldular (uydular). Süleyman, inkâr (yönetiminde adalet ve barış misyona nankörlük,ihanet) etmedi.

Aksine şeytanlar halka (nas'a), sihri (hadisleri – sahte rivayetleri/anlatıları) ve (bu konuda) iki meleğin (halka öğüt veren/masum olması gereken görevliler), Harut (başı çeken) ve Marut'un (yardımcısı örgüt), kitap/külliyat (babila) ile ortaya koydukları şeyleri öğretmekle (misyonu örtbas ettiler) kâfir oldular. Ve oysa O ikisi, “Biz sadece bir fitneyiz (meseleleri saflaştırınız,açıklayanlarınız / düzen kurucularız). O halde (bu okunanı,anlatılanı red etmeyin) kâfir olmayın.” * (Bu öğrettiklerimiz vahiy düzeniyle ile çelişmiyor) demedikçe hiç kimseye bunu öğretmezlerdi 3:7,6:112-113.

Fakat o ikisinden, birey ile toplumun / önder ile izleyenlerinin (onun insanının) (zevc-hi) arasını açacak – fırkalaştıran – şeyler öğreniyorlardı ve de onlar, Allah'ın buyrukları geçerli/yaşatılır iken (izni varken) onunla (bu anlatımlarla) hiç kimseye zarar verebilecek değillerdir. Ve onlar kendilerine fayda vermeyen, zarar veren şeyleri öğreniyorlar 9:107. Ve andolsun ki onlar, onu (bu anlatıları ve ona ait bilgileri) satın alan (benimseyen) kimsenin ahirette (uzun vadede, barış yurdunda) bir nasibi olmadığını kesin olarak öğrendiler**(tapınak inançlarının acı gerçeği – sosyal-adalet sistemi oluşturmamaları). Elbette onunla (bu anlatılara karşılık) nefislerini/birbirlerini sattıkları (benimsettikleri) şey ne kötü, keşke bilselerdi. [3:7 teşbih ve kalbinde hastalık olanlar, 6:112,113, 9:107 mescidi zarar]

Tartışma:

Süleyman: Silm-man, barış selamet önderi

b-b-l: Babila; bible, kitap, kütüphane bu kökten turuyor. (Not : Linkler maalesef çalışmıyor)

<http://cal.huc.edu/oneentry.php?lemma=bblywn>

<http://cal.huc.edu/oneentry.php?lemma=bblytq>

Melek (yasalara göre icra eden görevliler) zaman içinde şeytanlaşması (halka karşı art niyet gözetmeleri)

Harut: هرت which means to pierce, to injure one's honour, Man with long corners of mouth .

Marut: مرت which means desert, land without vegetations, hairless . Harutun

yardımcısı/asistanları. Imraat ifadesinden üretilmiş olabilir.

Harut ve Marut kitapları Yecuc ve Mecuc'un cıkışıyla ilişkili. Harut ve Marut -> Harun ve Musa?

6:112 Böylece, her peygambere insanlardan ve cinlerden olan sapkınları düşman kıldık. Aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözleri vahyederler. Rabbin dileseydi bunu yapamazlardı. Onlara ve ettikleri iftiralara aldırma.

6:113 Bir de ahirete inanmayanların kalpleri ona meyletsin de ondan (bu yaldızlı ve içi çarpık sözlerden) hoşlansınlar ve yüklenmekte olduklarını yüklenedursunlar.

Çabam ayeti bir bütün olarak anlamak değil fakat yukarıda yer verdiğim çalışmada "zevce ve mer'i" kısmına " birey ile toplumun / önder ile izleyenlerinin (onun insanının) (zevc-hi) arasını açacak " olarak anlam verildiğini not alalım.

2:230-232-234-240

Notum: Bir bütün halinde diğer kavramlarla birlikte başka bir yazıda incelemeye çalışacağım. (2:220-237 arası bir bütün)

3:15

Kul e unebbiukum bi hayrın min zâlikum, lillezînettekav inde rabbihim cennâtun tecrî min tahtihel enhâru hâlidîne fîhâ ve ezvâcun mutahharatun ve rıdvânun minallâh(minallâhi), vallâhu basîrun bil ıbâd(ıbâdi).

De ki: Bunlardan daha hayırlısını size haber vereyim mi? Muttakiler (sakınanlar) için Rableri katında, altlarında nehirler akan Cennetler vardır. Onlar orada ebedidirler. Ayrıca onlar için, temiz zevceler ve Allah'ın rızası vardır... Allah, kullarını çok iyi görendir.

Notum: " temiz zevceler ve Allah'ın rızası " birlikte anılıyor. "Orada "limon" var ve Allah'ın rızası var" Limon olması ile Allah'ın rızası arasında ilişki kurabildiniz mi? Zevce olunca nasıl bir

ilişki kuruyorsunuz peki? “Cennetler, altında ırmak akması ve temiz zevceler” ifadeleri sembolik. Fakat bu ayetler biz anlayalım diye. Kavramlara anlam yüklemeyip, zihnimizi özgür bırakırsak anlama ihtimalimiz çok daha fazla.

(Buradaki “temiz” olarak çevrilen “tahir” kelimesi 98:2 **صُحُفًا مُطَهَّرَةً** de de kullanılıyor. “Temiz sahifeler”.)

4:1

Yâ eyyuhen nâsuttekû rabbekumullezî halakakum min nefsin vâhidetin ve halaka minhâ zevcehâ ve besse minhumâ ricâlen kesîran ve nisâe(nisâen), vettekûllâhellezî tesâelûne bihî, vel erhâm(erhâme) innellâhe kâne aleykum rakîbâ(rakîben).

İnsanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan (halaga fiili) , ondan da eşini yaratan (halaga fiili) , ikisinden pek çok erkek ve kadın yayan (besse) Rabbinizi dinleyin. Adına birbirinizden isteklerde bulunduğunuz ALLAH’a saygı gösterin; akrabalara da... ALLAH elbette sizi Gözetlemektedir

Notum: Kuran’da geçen iki ayrı form “insan” olarak çevriliyor. Birincisi أ ن س (Elif Nun Sin) diğer ise ن و س (Nun Vav Sin). Bu ayetin başında geçen ise Nun Vav Sin (En-Nas) ” “Nâs” insan kelimesinin çoğuludur, insanlar, halk demektir. ” şeklinde açıklanıyor. Bu açıklama beni tatmin etmedi çünkü, 1-) [El-“Mu’cem El-Mufehres](#) ” gibi Kuran fihristlerinde bu ikisi ayrı kavram olarak listelenmiş. 2-) Elif Nun Sîn formu da “ünas” olarak çoğul formunda kullanılmış. (örnek 2:60) O halde bu ayeti “insanlar” olarak değil de “Ey halk” diye çevirerek başlamak lazım. Peki, tür olan “insan” a değil de “halk” a seslenerek başlayan ayet hemen devamındaki ayetlerde “yetimler” den bahsedecekse, bu ayetin içeriğini de toplumsal anlamamız gerekmez mi?

نوس / N-v-s

نَاسٌ: Kelimesinin aslı أَنَاسٌ şeklindedir, ilk harfı hazfedilmiş, yerine lam-elif getirilmiştir, diyenler vardır. Aslı اِنْسِيَانْ kalıbında olan اِنْسِيَانْ olup unutmak anlamına gelen نَسِيَ fiilinden alınmıştır, diğerleri de; aslı sıkıntıya düşmek, acı çekmek manasında olan نَاسٌ يَنْوَسُ fiilinden gelmedir, diye söyleyenler de vardır. Bu anlama yakın olan نَسَتْ الْإِبِلَ deyimi, develeri güt-tüm, yürüttüm, sevk ettim, demektir.

نَاسَ sözcüğü bazen söylenirken erdemli insanlar kastedilir, bu kelimenin genel olarak kapsadığı tüm insanlar kastedilmez. Bu da insanlık manası esas alındığında böyledir. Sözgelimi, akıl, hafıza, ibret alma, diğer güzel ahlaki davranışlar ve kendine mahsus özellikler gibi bir nosyona işaret eder. Çünkü, her ne olursa olsun, kendine mahsus özelliğini kaybettiğinde hemen hemen o adı alması doğru olmaz. “El” gibi. Eğer el, kendine mahsus işi yapamaz duruma düşmüşse, yine de ona el demek, bu, el ismini sedirin eli ve ayağı için söylemek gibi bir şey olur. Buna

El-müfredat “nas” bahsinden alıntı.”Nas” denildiğinde kendisinde belirli özellikleri toplamış, o özelliklerle ön plana çıkmış topluluk kastediliyor.

“Sizi tek bir nefisten ondan da zevcini yaratan” ifadesi “Adem-Havva” yakıştırması olarak ya da “insan türünün oluşması” şeklinde anlaşılmış. Ayetin “el-insan” a hitap değil de “en-nas” a hitap olması bu ayette “insan türü” ile ilgili bir sesleniş olmadığını düşündürüyor. Bu durumda da devamındaki anlam değişiyor. 51:49 ayetinde “her şeyi zevciyle yarattık” diyor. En-Nas’ın zevci nedir? En-nas ve zevcinden “ricaller” ve “nisalar” oluşacak. Ayetin devamında “NİSA” ve RİCAL” kavramı geçtiği için ileride ayete döneceğim.

Not: İlk yaratma için “bede’e” fiili kullanılır. Halaga fiili gördüğünüz yerde öncesinde başka bir sebep arayın. “Sizi bir tek nefisten halaga eden” ifadesi insan türünün ortaya çıkışı olmaz. Kaldı ki “Adem-Havva ve yaratılış” olarak anlaşılan ayette halaga fiili değil (2:30) celae fiili

kullanılmıştır. (Bakınız aşağıda 7:189 notları)

Ek kavram: RİCAL ve NİSA

4:12 ve 4:20

4:12’de “rical” kavramı da geçiyor. Bu iki ayet ileride incelenecektir.

4:57

Vellezîne âmenû ve amilûs sâlihâti senudhıluhum cennâtin tecrî min tahtihel enhâru hâlidîne fihâ ebedâ(ebeden), lehum fihâ ezvâcun mutahharatun ve nudhıluhum zıllen zalîlâ(zalîlen).

İnanıp erdemli davrananları ise içinden ırmaklar akan cennetlere (bahçelere) yerleştireceğiz; orada sürekli kalırlar. Onlar için orada tertemiz eşler var. Onları serin gölgelere sokacağız.

Not: Yine bahçe/cennette vaadedilen “zevc”. Bahçe/cennet ayetlerinde var olduğu belirtilen “zevc”in “karşı cinsten münasebet arkadaşı” olarak anlamamız için bir gerekçe hala bulunmamakta.

6:139-142

Ve kâlû mâ fî butûni hazihil en’âmi hâlisatun li zukûrinâ ve muharremun alâ ezvâcinâ, ve in yekun meyteten fe hum fihî şurekâu, se yeczîhim vasfehüm, innehu hakîmun alîm(alîmun).

Dediler ki: «Şu hayvanların (en’am) karınlarında (batın) olanlar yalnız erkeklerimize (zeker) aittir, kadınlarımıza (ezvac) ise haram kılınmıştır. Şayet (yavru) ölü doğarsa, o zaman hepsi onda ortaktır.» Allah bu değerlendirmelerinin cezasını verecektir. Şüphesiz ki O hikmet sahibidir, hakkıyla bilendir.

Not: Öncelikle 6:136 ayetine bakalım. Bu ayette literal olarak okursak , ortak koşucuların ”

Allah'ın yarattığı ekin ve hayvanlardan Allah'a bir hisse ayırmakta ve kendilerince: "Bu, Allah'a ait; şu da ortaklarımıza ait" demekte" oldukları beliriliyor. Bir sonraki ayette ise helake düşürmek, hem kendi aleyhlerinde dinlerini karmakarışık kılmak için çocuklarını öldürmeyi süslü gösteriyorlar. Bir sonraki ayette ise " 'Bu hayvanlar ve ekinler dokunulmazdır. Onları bizim dilediklerimiz dışında başkası yiyemez. " diyorlar. 139. ayette de diyorlar ki " 'Bu hayvanların karınlarında olan, yalnızca bizim erkeklerimize aittir, eşlerimize ise haramdır. "

2:136-139 ne anlatıyor? KAVRAMLAR yerli yerine oturmayınca, ortada kalan sadece "eskilerin masalları" oluyor. Bir dönem olmuş bitmiş "putperest Arap toplumun adetleri" denilip geçiliyor. Oysa Allah bu 3 ayette bize bir şey anlatıyor olmalı değil mi? Bu ayeti tam anlamak içim "nisa" ile de birlikte kullanılan "hars" kavramı , "çiftlik hayvanı olarak anlamlandırılan "en'am", kavramı , çocukları anlamı verilen "evlat" kavramı da tam açıklanmalı ki bu ayetin aslında tam günümüze de uyan bir mesajı içerdiği anlaşılsın. BU başka bir yazının konusu olsun. Zevc kavramı çerçevesinde notum şu olsun:

Neden ZEKER? Zeker'i kavrarsak "onun zevci" ni de kavrırız. Bunu kavrarsak zeker yerine neden rical ya da merae ya da ba'al kullanılmamış açıklayabiliriz. Emin olun şu an için kimsenin açıklaması yok. Varsa tefsirlerde böyle bir soru ve bu sorunun tam cevabı lütfen bana iletin.

Ek kavram: Zeker

Ek kavram : Ünsa

Zeker ve ünsa kavramlarını işlerken iki ayet tekrar karşımıza çıkacak.

7:19

"Adem, sen ve eşin cennette durup dilediğiniz yerden yeyin. Şu ağaçtan yemeyin; yoksa zalimlerden olursunuz."

Not: Adem ve zevci, yine cennetle birlikte geçiyor.

7:189

Huvellezî halakakum min nefsin vâhıdetin ve ceale minhâ zevcehâ li yeskune ileyhâ, fe lemmâ tegaşşâhâ hamelet hamlen hafîfen fe merret bihî, fe lemmâ eskalet deavâllâhe rabbehumâ lein âteytenâ sâlihan le nekûnenne mineş şâkirîn(şâkirîne).

Sizi bir tek candan (Âdem'den) yaratan, ondan da yanında huzur bulsun diye eşini (Havva'yı) yaratan O'dur. Eşi ile (birleşince) eşi hafif bir yük yüklendi (hamile kaldı). Onu bir müddet taşıdı. Hamileliği ağırlaşınca, Rableri Allah'a: Andolsun bize kusursuz bir çocuk verersen muhakkak şükredenlerden olacağız, diye dua ettiler. (Diyanet Vakfı Çevirisi)

Not: Ayette "adem" kelimesi geçmiyor fakat parantez içinde eklendiğini görüyoruz. Ayetin ilk ifadesine dikkat :

Huve ellezî halakakum min nefsin vâhıdetin ve **ceale** minhâ zevcehâ

Şimdi de Nisa 1'e tekrar bakalım:

(Yâ eyyuhen nâsu ttekû) rabbekum ellezî halakakum min nefsin vâhıdetin ve **halaka** minhâ zevcehâ

İfadeler aynı; tek farkla ; birisinde "ceale" fiili varken diğerinde "halaka" fiili var. Nisa 1 'de "en-nas" kullanılması dolayısı ile "insan türünün" oluşmasından bahsedilmediğini düşündüğümü söylemiştim.Bu ayette geçen "ceale" fiili bu düşüncemi kuvvetlendiriyor. Aynı olay iki farklı fiil ile ifade edilmiş. Celae "atamak" demek. Bir halden/durumdan diğerine geçirmek. "Biz" yani en-nas (belirli bilince erişmiş halk/topluluk) çeşitli aşamalardan geçerek bilinçlenince (akıl, hafıza, erdem nosyonlarına ulaşınca) , ondan zevci ortaya çıkıyor.

Bu iki fiil farkının kattığı anlam hiç bir çeviride ve tefsirde incelenmemiş.

"Nefsin vahıdetin" dişil bir ifadedir; ondan sonra gelen zamirler de dişil olur. Ayette geçen

dişil gramer kullanımları zihinleri hep “bir dişiden bahsediyor olmalı ” fikrine itmiş olabilir. Kavramlardan sonra eril-dişil gramer kullanımını da incelemeye çalışacağım. Yolumuz çok uzun.

Ayetin devamına bakalım: Ayette “hamile kalma” olayının vuku bulduğu öne sürülmüş. Oysa ki “bize bir SALİHAN” verirsene diye çağrıda bulunuyorlar. Bir sonraki ayette o “SALİHAN”ı “ORTAK” olarak atıyorlar/dönüştürüyorlar. 191: Bir şey yaratamıyan (halaga) , aksine yaratılmış olan şeyleri mi eş koşuyorlar?

“Salihan” a “çocuk/kusursuz çocuk” demişler. Oysa Arapça’da da Kuran’da da “doğan çocuk” için kullanabilecekleri başka kelimeler var. Bu ayetteki SALİHAN çocuk değil.

7:73’de “salihan” bize öğretiliyor. Ve-ilâ semûde ehâhum **SALİHAN** (Semud halkına da kardeşleri Salih’i gönderdik.)

En-Nas Zevci ile bir araya gelince ortaya “SALİHAN” çıkması umuluyor. Salih “düzeltici” demek. Düzeltici olarak düşünülen kurumlar sonradan Allah’a ortak koşulabilir mi?

SALİHAN (eril form) SALİHATÜ (dişil form); bu ayette salihan için “erkek çocuk” demiyorlar ama bazı ayetlerde “salihatü” ifadesine “saliha kadınlar” diyerek gramatik form yüzünden “kadın” kelimesini eklediklerini göreceğiz.

O sizi tek bir nefsten oluşturdu ve teskin olması için ondan zevcesini atadı. (Zamire göre dişil olan/dişi zamir) ne zaman hafif bir yük yüklendi onu gezdirdi. Ne zaman (o yük) ağırlaştı rableri olan Allah’ı çağırdılar “eğer bize bir düzeltici (salih) verirsene elbette karşılığını verenlerden oluruz. ” Fakat ne zaman onlara bir düzeltici verdi, kendilerine verdiği şeyde onu ortak haline getirdiler. Oysa Allah ortak koştukları şeyden yücedir. **Hiçbir şey oluşturamayan , bizzat kendileri oluşturulmuş olan şeyleri/kişileri mi ortak koşuyorlar? Onlar, ne bunlara bir yardım sağlayabilirler ne de kendi benliklerine yardımcı olabilirler. Onları, iyiye ve güzele çağırırsanız sizi izlemezler. Ha onları çağırmışsınız ha sus-pus oturmuşsunuz. Sizin için birdir. Allah dışında çağırdıklarınız da sizin gibi kullardır. Eğer iddianızda haklıysanız, hadi çağırın onları da size cevap versinler.**

Araf:189'dan itibaren devam eden ayetleri yazdım. Araf suresinin sonuna kadar konu bütünlüğü devam ediyor. Bir kimsenin karısı ile çocuk yapmaları ve onu şirk koşmaları ile ilgili hiç bir atıf yok. Devamını dikkatli okursanız bu kadar sözün "çocuklarını eş koşan" için söylenmediğini farkedeceksiniz. Kuvvetli kanaatim odur ki "zevc" burada kesinlikle "karısı/kocas" anlamındaki eş değil. Ya ne diyecek olursanız, karşılığını henüz tam oturtamıyorum. Ama ayetler bütünü sosyolojik gerçeklerden bahsediyor. Kuran sakınanlara seslenerek başlar. Sakınanlar yaşadığımız hayatın meseleleri üzerine kafa yoranlardır. Toplumların neleri düzeltici addettiklerini sonra onları Allah'ın sistemine karşı kullanarak nasıl bir çöküş içerisine girdiklerini iyi analiz etmek gerekiyor.

9:24

Kul in kâne âbâukum ve ebnâukum ve ihvânukum ve ezvâcukum ve aşîretukum ve emvâlunktereftumûhâ ve ticâretun tahşevne kesâdehâ ve mesâkinu terdavnehâ ehabbe ileykum minallâhi ve resûlihî ve cihâdin fî sebîlihî fe terabbesû hattâ ye' tiyallâhu bi emrih(emrihî), vallâhu lâ yehdîl kavmel fasikîn(fasikîne).

De ki: "Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, kabileniz/menfaat çevreniz, elde ettiğiniz mallar, kedadından korktuğunuz ticaret, hoşunuza giden konutlar sizin için Allah'tan, resulünden ve Allah yolunda cihattan daha sevimli ise artık Allah, emrini getirinceye kadar bekleyin. Allah, yoldan ayrılmış bir topluluğu doğruya ve güzele kılavuzlamaz."

Notum: Ayetin başında geçen "abaukum" u "babalarınız" diye çevirmişler. Bazıları "atalarınız" olarak çevirmiş ki daha doğrusu bu. Devamındaki "ebnaukum" yani "oğullarınız" olarak çevrilen kelimeyi nasıl anlayacağız? Burayı bazı çevirmenler "çocuklarınız" olarak meallemiş. Oysa ki "evladikum" ifadesine de çocuklarınız diyorlar. OĞUL ifadesi Kuran'ın yeniden anlam yüklediği özel ifadelerden birisidir. BNY "bina" kelimesi de bu kökten gelir. "beni İsrail/israioluğulları" ifadesi birisinin erkek çocuğu olmayı değil; belki aynı kan bağından ama kuvvetle muhtemel aynı ideolojiden (babadan/ atadan/fikir yapısından) olmayı ifade eder. (bknz:3:61) Dolayısı ile Allah ve resulünden daha sevimli olması ihtimali için ayette sayılan "zevce" de "bir kimsenin karısı veya bir kimsenin kocası" anlamında olmak zorunda değil. Ona o anlamı belki de biz yükledik. Eğer ideolojiniz, yetişmiş nesilleriniz,

“Zevc” kelimesinin El-Kitap’ta 81 adet kullanıldığını ifade etmiştim. 13:23 ayetinden sonra ayetler hakkında tek tek not eklemeyeceğim. Zira, 13:23 ayeti zannımca “zevc” kelimesine yüklenen “karısı” anlamının yanlış olabileceği hakkında kuvvetli bir delil daha veriyor. Bundan sonra 81 ayetten “kuvvetli delil” içerenler hakkında kısa notlar sunacağım.

13:23

Cennâtu adnin yedhulûnehâ ve men salaha min âbâihim ve ezvâcihim ve zurriyyâtihim vel melâiketu yedhulûne aleyhim min kulli bâb(bâbin).

(Bir önceki ayetteki işleri yapanlar) oraya babalarından, eşlerinden ve çocuklarından sâlih olanlarla beraber girecekler, melekler de her kapıdan onların yanına varacaklardır.

Not: İyi iş yapanın ödüllendirilmesini anlıyoruz. Peki “babaları” , “eşleri (zevc) ” ve “soyları (zürriyet) ” neden ödüllendiriliyor? Diğerleri neden sayılmamamış?

2:124 Rabbi İbrahim’i bir takım kelimelerle sınamış, onları tam olarak yerine getirince: Ben seni insanlara önder yapacağım, demişti. «Soyumdan (zürriyet) da dedi.

İbrahim peygamber neden “kan bağı olanların” da önder olmasını istesin? Peygamber “insanlara” faydalı olmaya çalışır. Soy gözetmesi beklenmez. Muhtemelen “zürriyet” kavramına da kestirmeden soy denilerek anlam yüklemesi yapılmış. Ama ayetleri derinlemesine düşününce en azından başka bir anlam olabileceğinin işaretleri ortaya çıkıyor.

Buraya kadar özetlersek; zevc’in zannedildiğinin aksine “bir şeyin eşi, dengi; yoldaş, mevkidaş.; bir ideolojinin taraftarı / izleyeni ” anlamında kullanıldığını düşünüyorum. Bu kavramın daha sonra değineceğim “imraat” kavramı ile yolları kesişecek. Kavramları özellikle “kıssa” lardan iyi takip etmek gerekli. Çünkü kıssalar’ın bir fonksiyonu da “el-Kitap”ın kelimelere hangi anlamları yüklediğini, terminolojinin bize verilemesini sağlamak.

Bir sonraki ayet de bu düşüncemi destekler mahiyette: (40:8 için de benzer şeyleri söyleyebilirim)

13:38

Senden önce elçiler gönderdik ve onlara eşler (zevc) ve çocuklar (zürriyet) verdik.... ALLAH'ın izni olmadan hiç bir elçi bir mucize getiremez. Her dönemin bir yazgısı vardır.

Burada elçilerin “karılarından” ve “çocuklarından” bahsetmiş olamayacağını sezebiliyor musunuz? Ayrıca, devamındaki ” ALLAH'ın izni olmadan hiç bir elçi bir mucize getiremez.” ifadesinin konu bütünlüğü ile alakasını kurabiliyor musunuz?

13:36- Kendilerine kitap vermiş olduklarımız sana indirilene sevinirler. Bazı gruplar onun bir kısmını inkar ederler. De ki: “ALLAH’a kul olmakla ve O’na ortak koşmamakla emredildim. O’na çağırırım ve dönüşüm de O’nadır.”

13-37 Böylece onu Arapça bir yasa olarak indirdik. Sana gelen bilgiden sonra onların keyfine uyarsan ALLAH’a karşı ne bir dostun ne de bir koruyucun olamaz

Bu iki ayette görüyoruz ki, bir misyonu yüklenmiş olan’a karşı bir karşı duruş, çeşitli toplumsal direnişler var. Ayetleri biraz gözümüzde canlandırmayı denersek, daha kolay anlaşılıyor: Örneğin senaryomuz şu olsun: Elçi “onlara uymak” tehlikesi ile uyarılıyor. Riba ayetini aldı ve bunu uygulaması lazım. Toplumda çeşitli “haksız kazanç/riba” sistemleri var, bazıları doğrudan bu sistemin içerisinde, bazıları da yan yollar bulmuş. (Örneğin, faize karşı olup “kar payı”nın meşru olduğunu savunmak) Elçi’ye “fazisiz düzen kuramazsın diyorlar, hem de ona inanıyor gözükkenler diyor bunu. İşte elçi, “biz sana yasa verdik, onu uygula” diye uyarılıyor. Peki elçi bu misyonu yalnız başına yürütebilir mi? Tarihte herhangi bir “önder” yapmak istediklerini “bir ekip” kurmadan yapabiliyorlar mı?

Şimdi devam eden ayeti tekrar okuyalım:

Senden önce elçiler gönderdik ve onlara eşler (zevc) ve çocuklar (zürriyet) verdik.... ALLAH'ın izni olmadan hiç bir elçi bir ayet (delil) getiremez. Her dönemin bir yazgısı vardır. Allah, dilediğini bozar, dilediğini yazar ve kitabın aslı, esası, onun katındadır.

Ayetleri bir bütün olarak tüm kavramları ile incelememişim için bazı noktalar havada kalmış

gibi duruyor olabilir. Fakat konu bütünlüğü içerisinde ayetin “elçilere karılar ve çocuklar verdik” demesinin havada kaldığını görüyorum. Burada “elçi ile yoldaşlık edecek, onun mücadelesinde yanında olacak çekirdek ekipten bashedildiğini düşünüyorum.

15:88

Lâ temuddenne ‘ayneyke ilâ mâ metta’nâ bihi ezvâcen minhum velâ tahzen ‘aleyhim vahfid cenâhake lilmu/minîn(e)

Sakin onlardan bazı sınıflara verdiğimiz dünya nimetine göz dikme, onlardan dolayı üzülme ve müminlere alçak gönüllü ol!

Bu ayete ilişkin çevirilerin ağırlıklı kısmında “karısı” anlamına gelen bir yaklaşım göremeyeceksiniz. Çünkü hakim anlayışın zevc= biyolojik eş algısı burada hata vermiş. Bir önceki ayetle birlikte tekrar bakalım:

Biz sana yedi çifti ve büyük Kuran’ı verdik. Onlardan (elçilerden) bazılarını verdiklerimizi kıskanma ve onlardan (inkarcılardan) ötürü de üzülme. İnananlara kanatlarını indir. (Edip Yüksel Çevirisi)

Diğer çevirilerde “kafirlere verilenler” olarak anlaşılmışken Edip Yüksel farklı olarak “elçilere verilenler”den dolayı üzülme demiş. Ancak “zevc” kavramını çevirmemiş.

Kuran kendisini açıklıyor. 13:38 ne diyordu? Elçilerin zevc’leri ve zürriyetleri var. 15:87 diyor ki “sana da yedi çifti ve büyük Kurani verdik” 15:88 (diğer elçilerin) **ezvacen ile metalandıkları şeyleri bakışlarını odaklama**. El-Kitab’ın “zevc” kavramına yüklediği anlam çok açık olarak ortaya çıkmıştır. Zevc’e “karısı/kocas/eşi” anlamı verenler bu ayette “zevc” kavramını atlayarak çevirmek zorunda kalmışlardır. (Bknz: 20:131)

- لَا تَمُدَّنْ عَيْنُكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ
Sakın, onlardan *ezvacâ* verdiğimiz
nimet ve zevklere gözlerini dikme
(15/Hicr 88); yani birbirine benze-
yen ve yandaş olanlara. سُبْحَانَ الَّذِي
• خلق الأزواج كلها: Bütün çiftleri yaratan

Ragıp El Isfahani_Müfredat

Kuran'ın dili Arapların günlük dilde kullandıkları dil değildir. Kur'an Arap'ların günlük dilinden oluşan sözlüklerdeki anlamları kullanmaz. Özellikle "kıssa"larda kelimelere hangi anlamları yüklediğine dair işaretleri bize sunar.

16:72

Allah size kendi nefislerinizden eşler (zevce) yarattı (celae fiili) , eşlerinizden de sizin için oğullar (benin) ve torunlar (hafedet) yarattı (celae fiili) ve sizi temiz gıdalarla rızıklandırdı.

El-Kitap'ta Türkçe'ye yaratmak olarak çevrilen 6-7 ayrı fiil var. Bu fiillerin hepsinin arasında fark var ancak Türkçe'ye hepsi "yaratmak" olarak çevrilerek anlam kısmen ıskalanıyor. Bu ayette geçen fiil: "celae". Atamak, bir halden/durumdan ötekine geçirmek.

Ayette geçen ve "torun" olarak meallendirilen "hafid" kelimesi Kuran'da sadece bu ayette geçtiği için Kurandan başka bir çıkarım yapamadım. Ancak sözlüklerde "yardımcı, hizmetçi, çabuk davranan" anlamları daha önce.

حفد

حفَدَ (n. ac. حَفْدٌ

حُفُودٌ

حفْدَانٌ)

a. Was quick, prompt, alert; went quickly.

b. Served.

أَحْفَدَ a. Urged on, incited.

إِحْتَفَدَ a. see I (a)

حَفْدٌ a. Quick pace; springing, elastic tread.

حَافِدٌ

(pl.

حَفْدٌ

حَفْدَةٌ

حَفَّادٌ)

a. Agile, sprightly; alert.

b. Servant, valet.

Hafid kelimesinin sözlük anlamları

Orijinal metin	Anlam
işte çalak olmak , acele etmek , çabuk olmak , davranmak , hizmet etmek [genel]	حَفْدٌ - حَفْدًا
işte çalak olmak , acele etmek , hizmet etmek [genel]	حَفْدٌ - حَفْدًا
himetçiler , yardımcıları [genel]	حَفْدٌ
ivmek [genel]	حَفْدٌ
torun , hafit [genel]	حَفِيدٌ (ج) حَفْدَاءُ و أَحْفَادٌ
torun [genel]	حَفِيدٌ ج أَحْفَادٌ

“Hafid”

Bir önceki ayetle birlikte okuduğumuzda ve “zevc” ve “oğul” kavramı hakkında şimdiye kadar Kuran’dan edindiğimiz bilgilerle birlikte benim anlamlandırmam şu şekilde:

Allah rızıkta kiminizi kiminize üstün kıldı; üstün kılınanlar, SÖZLEŞMELERİNİN İÇERDİĞİ ŞEYLERLE eşit olacak şekilde çevirip-verici değildirler. Şimdi Allah’ın nimetini inkar mı ediyorlar? Allah size kendi nefislerinizden DENKLER/sizin gibi düşünenler/ekip arkadaşları atadı; DENKLERİNİZDEN DE de sizin için YETİŞMİŞ TAKİPÇİLER ve YARDIMCILAR verdi ve sizi temiz gıdalarla (yemek değil!) rızıklandırdı. Onlar hâlâ bâtila inanıp Allah’ın nimetine nankörlük mü ediyorlar?

21:90

Festecebnâ lehu vevehebnâ lehu yahyâ veaslahnâ lehu zevceh(u)^(c) innehum kânû yusâri’ûne fî-lhayrâtî veyed’ûnenâ rağaben verahebâ(en)^(s) vekânû lenâ hâşî’in(e)

Biz onun da duasını kabul ettik ve ona Yahya’yı verdik; eşini de kendisi için (çocuk doğurmaya) elverişli kıldık. Onlar (bütün bu peygamberler), hayır işlerinde koşuşurlar, umarak ve korkarak bize yalvarırlardı; onlar, bize karşı derin saygı içindeydiler.

Ayetteki ” veaslahnâ lehu zevceh(u) ” kısmı “kısırlılığını giderdik, çocuk doğurmaya elverişli hale getirdik” şeklinde çevriliyor. Oysa ayette ne “kısır” ne de “doğum/doğurmak” kelimeleri

geçiyor. Doğru çeviri: “zevcini ıslah ettik”

23:6

23:5 : Ve öyle kişilerdir onlar ki ırzlarını (FERC) korurlar. **23:6** Ancak eşleri (zevc) ve ellerinin sahip olduğu câriyeleri (ma meleket eymanuhum) hariç. (Bunlarla ilişkilerden dolayı) kınanmış değildirler.

Zevc konusundaki bulgularım için daha çok itiraz gelecek bir kısım. Muhtemelen itiraz şu olacak: Kuran ayetleri işine gelmediği için sözlüklerden yakın anlamlar bulup “tahrif” etmeye çalışıyorsun! , ya da “Bunların ilmi değeri yok!”

Ayeti aşama aşama inceleyelim:

Ayet , ” Muhakkak ki, mü’minler felâha ermişlerdir. ” şeklinde başlıyor. Burada geçen “müminune” ifadesine dikkat. Çevirilerin tamamı “hem erkeğe hem kadına hitap edecek şekilde çevrilmiş. Yani, “mümin erkekler” denilmemiş. Oysa tıpatıp aynı şekilde yazılan ifade Tevbe 71’de “mümin erkekler” şeklinde çevrilmiş. Bu konuya ileride başka bir bağlamda değineceğim. Ancak şimdilik ayetin “erkek ve kadına” hitap eder şekilde çevrildiğini tutalım.

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ

23:5’de “Muminune” ifadesi, “erkek müminler “olarak çevrilmiyor

Tevbe/71

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ

الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Mümin erkeklerle mümin kadınlar da birbirlerinin velileridir. Onlar iyiliği emreder, kötülükten alıkozar, namazı dosdoğru kılarlar, zekâtı verirler, Allah ve Resûlüne itaat ederler. İşte onlara Allah rahmet edecektir. Şüphesiz Allah azîzdır, hikmet sahibidir.

Mu’minune “erkek müminler” , müminati “kadın müminler” olarak çevrilmiş.

23:2 Onlar ki SALAT’larında saygılıdırlar.

23:3 Onlar, tümüyle boş şeylerden yüz çevirenlerdir.

23:4 Onla ki zekatı YAPARLAR (arınmayı yaparlar)

23:5 Onlar FERCLERİNİ (ırzlarını olarak çevriliyor) korurlar.

23:6 Ancak eşleri veya sahip olduğu cariyeler hariç, bunlarla olan ilişkilerinden dolayı kınanmazlar.

Gördüğünüz gibi ayet hem erkeğe hem kadına yönelik hitapla başlayıp öyle devam ederken, 6. ayette bir anda “erkeklerle” yönelik olarak anlamlandırılmıştır. (Bir de orada olmayan “cariye” kelimesi eklenmiş.) En azından çelişkiye düşmemek adına “kadınlar da köleleri ile ilişkiden dolayı kınanmaz” diyebilmeleri lazımdı.

İlk önce “23:5’deki “FERC” kelimesine bakalım.

فرج / F-r-c
فرج ve فُرْجَة: İki şey arasındaki

yarıktır; duvar yarığı gibi. İki bacak arasına da فَرْج denir. Bu kelimeyle edep yerinden kinâye yapılmaktadır; bu anlamda o kadar çok kullanıldı ki, artık onun için sarıh bir isim gibi oldu. Allah buyurur ki: وَالَّتِي أَخْصَنَتْ فَرْجَهَا: *İrzını/İffetini koruyan (Meryem) (21/Enbiyâ 91); وَالَّذِينَ هُمْ* *لِفَرْوَجِهِمْ حَافِظُونَ*: *Onlar ki, iffetlerini korurlar (23/Mu'minun 5); وَيَحْفَظْنَ* *فَرْوَجَهُنَّ*: *İffetlerini korusunlar (24/Nûr 31).*

FERC kelimesi kök itibariyle “iki şey arasındaki yarık”. (Bazı ayetlerde doğrudan bu anlamda kullanılıyor, bkz 50:6) Ragıp El-İsfahani de belirtiyor ki, bu kelime kinaye olarak “edep yerleri” için kullanılmış, fazla kullanımdan dolayı zamanla “ferc” sarıh bir isim olmuş.

Şimdi kelimelerin anlamlarının zamanla nasıl değiştiğine dair affınıza sığınarak Türkçe'den argo bir örnek vermek istiyorum:

yarak	
yar ¹	<< ETü yār dik yamaç
yar ²	~ Fa yār يار yardımcı, arkadaş, dost << OFa ayār/ayyār/adyavār a.a. ≈ Ave aidyū- yardım << İr *adyāva-bara- yardım-ç
yara	<< OTü yara ≈ Moğ yara
yara mak	<< ETü yara- uymak, yakışmak < ETü *yar uygun? yakın? +(g)A-
yarabbi	~ Ar yā rabbī يَا رَبِّي ey rabbim
yarak	ETü: [Uygurca Budist metinler, <1000] sü sülep <u>yarik</u> kedip [ordu düzüp silah/zırh kuşanıp] ETü: [Kaşgarî, Divan-i Lugat'it-Türk, 1073] <u>yarik</u>: ad-durū' wa'l-cewāşin [zincir veya tabaka zırh] TTü: [anon., Ferec ba'd eş-şidde, <1451] Kārvan xalkı hem <u>yaraklandılar</u> [silahlandılar, donandılar], atlandılar, karšu durdılar, muhkem ceng étdiler TTü: [George Rhasis, Vocabulaire François-Turc, 1828] Membre viril [Fr.]: aleti ma'hude, ذكر zékér, سك sik, يراق <u>yarak</u> << ETü yark/yarak donanım, zırh, silah < ETü yara- +Uk → yara- Not: Güncel anlamı 18. yy'dan itibaren türemiş olmalıdır. • Moğ carag "gereç, alet" Türkçeden alıntıdır. Bu maddeye gönderenler: dalyarak (dallama)

Türkçe’de 1800 yıllarda sözlüklere argo bir kelime olarak giren “y...” kelimesi daha önceki metinlerde “silah/zırh kuşanmak” anlamındaymış. En son metinlere 1451 yılında bu anlamla girmişken bundan 377 yıl sonraki bir metne tamamen farklı bir anlamla girmiş.

Acaba “ferc” kelimesi de Kuran’ın ilk geldiği dönemde “edep yeri” anlamında kullanılmıyor olabilir mi?

Translation and Meaning of فَرَج in Almaany English Arabic Dictionary

فَرَج (اسم) : إِنْفِرَاج	comfort ; ease ; happiness (after suffering) ; happy denouement ; happy ending ; happy outcome ; rel... المزيد
فَرَج (فعل) : فَتَحَ	cleave ; divaricate ; diverge ; draw apart ; gap ; make an opening (in or between) ; open ; open out... المزيد
فَرَج (فعل) : فَرَّجَ الْهَمَّ	drive away (worries, etc)
فَرَج (اسم) : فَرْجُ الْمَرْأَةِ	pudendum - the sexual organs especially of a woman - the outer part of a woman's sexual organs
فَرَج (اسم) : فَتْحَةٌ	gulf - deep hollow in the ground; chasm - a gap or wide open hole - an oblique stro... المزيد

Ferc kelimesinin diğer anlamları

فَرَجٌ : قَوْسٌ فُرْجٌ : Bükülen
gidersin, denir. فَرْجٌ :
iki tarafı aralıklı olan yay. فَرْجٌ :
Sırrını muhafaza etmeyen adam.
فَرْجٌ : Edep yeri açılmaya devam
eden adam. Kendilerinden yumurta
çıktığı için tavuk piliçlerine فَرَارِيْجُ
denir. دَجَاجَةٌ مُفَرَّجٌ : Piliçleri olan
tavuk. مُفَرَّجٌ : Toplumun, kendisinden
çekildiği/uzaklaştığı ve kimin tara
findan öldürüldüğü bilinmeyen
maktul.

“Racülün fûruc” ifadesi, “sırrını muhafaza etmeyen adam” olarak çevrilmiş.

Ayette geçen “onlar ferclerini korurlar”ı mesela “sırlarını muhafaza ederler” olarak anlamak mümkün müdür? Meryem’in koruduğu “ferc” nedir?

23:5/6 Onlar (müminler) ZEVC’leri veya sözleşmelerinin sahip olduğu şeyler (ma meleket eyman) hariç FERCLERİNİ (yarıklarını/ sırlarını/ 3. kişilerle paylaşmamaları gerekenleri) korurlar, **bu konuda kınanmış değillerdir.**

43:70

“Siz ve eşleriniz sevinç ve mutluluk içinde cennete giriniz.”

Eğer şöyle yazsaydı, yorumunuz ne olurdu? “Suçlular eşleriyle birlikte cehenneme girecek...”
“Eşlerin ne suçu var?” diye sanırım herkes sorardı. Şimdi aynı soruyu sorabilirsiniz.

44:54

Kezâlike ve zevvecnâhum bihûrin ‘în(in)

İşte böyle, onları iri gözlü hurilerle evlendirmişsinizdir.

Kuran’da eril-dişil kullanımına dikkat edilmemesi veya bile bile es geçilmesine en güzel örnek, hitabın “topluma” yönelik olmasına rağmen konuyu kesip sanki erkeğe imiş gibi anlam vermeleridir. Bunu 3:6’da gördük. Bu ayette de aynı mantık hatası yapılmış. Öte yandan “havari” kelimesi “huri” ile aynı kökten gelir. “ zevvecnâhum ” ise zaten evlendirmek değil.

66:1 ve 2 “Nebi’nin Zevceleri”

Tahrim Suresi sadece 12 ayet ve bir bütün olarak aynı konudan bahsettiğini düşünüyorum. Surenin sonlarında Nuh ve Lut’un “imraat”ından bahsediyor. Ayetin başında zevc’i “nebinin eşleri/hanımları” olarak çevirirken 5-6 ayet sonra “imraat”ı da aynen “eşi/hanımı” olarak çeviriyorlar. Kavramlar birbirine karışmış durumda. Tahrim Suresine “imraat” kavramından

